

[CONSTANTIJN HUYGENS (DEN HAAG)]
AAN [ZIJN ZOON CHRISTIAAN HUYGENS (PARIJS)]
11 JANUARI 1680
7142

Samenvatting: Huygens schrijft over een waterpas. Dan bericht hij over de aanwezigheid van een Frans musicus, Fleury, in Den Haag, ter voorbereiding van operavoorstellingen. Vervolgens haalt hij zijn gedichtjes aan waarin de eisen zijn geformuleerd die hij aan een compositie stelt. Te midden van verdere nieuwtjes meldt hij het succes van Hacquart in Den Haag als muziekleraar.

Primaire bron: Leiden, Univ. Bibl., Cod. Hug. 45: brief (dubbelvel, 17x22cm, abc | -; autograaf).

vroegere uitgaven: OC 8, nr. 2210, pp. 158-160: volledig.

— Worp 6, nr. 7142, p. 428: samenvatting.

— Rasch 2007, nr. 7142, pp. 1238-1242: volledig, met Nederlandse vertaling.

Namen: Philips Doublet (heer van Moggershil); Henri Dumont; Augustin Fleury; Carolus Hacquart; Maximilien d'Hangest d'Ivoy; Constantijn Huygens jr.; Dirk van Leiden van Leeuwen; Reinier Pauw; Johan van Reede (heer van Renswoude); Susanna Rijckaert; Willem van der Straeten.

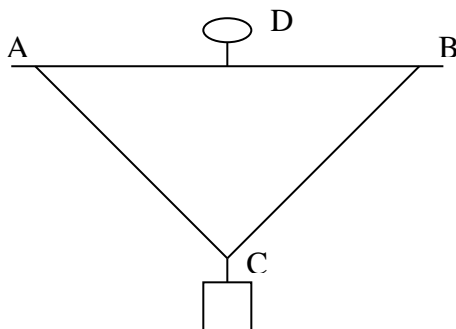
Plaatsen: Engeland; Hofvijver (Den Haag).

Glossarium: air (lied); allemande; cantor (zanger); chant (gezing); chanter (zingen); componist (componist); compositeur (componist); composition (muziekstuk); concert (muziekensemble); contrepoint (contrapunt); contrepunt (contrapunt); courante; fugsgewijs (betreffende imitatie); fugue (imitatie); gagliarde (gaillarde); gesang (gezing); mouvement (beweging); musique (muziek); octaav (octaaf); opéral (betreffende opera); opérateur (operamusicus); quart (kwart); quint (kwint); swier (beweging); trant (beweging).

Transcriptie

À La Haye, le 11e Janvier 1680.

Je ne cesseray de vous presser, jusques à ce que vous ayez satisfait à nostre curiosité nivellique, ce que nos maistres souhaitent avec impatience. Ivoy m'est venu monstren son niveau, qui est assez portatif, composé de trois barres de fer qui, jointes ensemble à vis, font ce triangle:

Par le milieu D il le suspend à un tripied de bois à pointes de fer, qui s'enferment en un baston, comme vous m'aurez veu un petit tripied de siège. En bas il y attache 3 ou 4 livres de poids; les pinnules sont vers A et B, couchées contre le bord. Je luy ay parlé de ma boette, qui enferme la goutte d'argent vif (vous vous souviendrez comme autrefois je l'avoy appliquée à niveller ma table au billard), ce qu'il a fort gousté et jugé applicable vers son D. Voyez comme je fay aussi le Saul entre les prophètes d'A + B. Vostre huile est fort dans leur bonnes grâces.

On me dit qu'un certain Monsieur Fleury, avant-courreur de vos opérateurs, seroit icy parmi deux ou trois autres: célèbre compositeur d'airs opéraulx et *illustrissimo cantore* comme les François se relèvent les uns les autres. Ils me l'ont voulu faire connoistre, mais j'auray esté sorti; après-demain on le mènera en compagnie,

1. <troix>.

où je me rendray, fort désireux de veoir quelqu'expert qui apprenne à nostre jeunesse à chanter au moins aussi bien qu'un lacquais Francois, qui | b | sçavent cela par nature.

Puisque nous sommes sur la musique, passons outre. Je ne sçay si vous vous souvenez de mes 2 vers qui comprennent les 6 choses que je requiers en toute composition comme d'Allemandes, Courantes, Gagliardes, etc. Les voyci:

Beau chant, chant inouy, par fugue un peu conduite,
Le meilleur contrepoint et mouvement, et suite.

Pour les clerqs Flamens il y a ainsi:

*Een fraeij gesang, en nieuw, wat fugsgewijs beleidt.
Het beste contrepunt, ²trant en gevolgsaemheit.*

Item pour les compositeurs:

³*Hoort, componisten, in een woord,
Wat tot uw' contrepunten hoort.
Schouwt quarten achter een en quinten en octaven.
En wat daer al te seer na smaect,
All wat u buyten dien vermaect,
Gunt dat uw' ooren vrij, en maectse niet tot slaven.
Elck heeft sijn sin, dit is de mijn:
'k Will oor-wijs, en niet neuswijs zijn.'*

Monsieur de Renswoude se trouve depuis 4 jours en fièbvre continue, avec une forte toux et douleurs aigues au costé droit, articles considérables pour 86 ans. Je croy que Verstraten le visite; ils sont si *coetanei*, qu'ils ont esté nez en mesme année et moiz et jour. Ce concert est en danger de périr avec luy.

Haquart faict icy assez bien ses affaires, et réussit à instruire plusieurs jeunes gens. Le frère de Moggershill luy va mettre les siens en main. Ce frère se trouve tout boiteux de la goutte, ne pouvant se soustenir sur deux pieds. Le bon Monsieur de Leewen en taste | c | à présent en Angleterre avec plus de douleur qu'il n'en a jamais senti au país. Une vielle est venue, à intention de le guérir *pro nunc et semper*, luy racler tous les matins les ongles de mains et pieds, qu'il a desjà si déliez que des pellicules, et le-voylà pis que jamais. Voyez la vision de ces insulaires.

Je pense qu'il y aura 2 ans que vous estes hors d'icy. Trouveroit-on mauvais que l'esté qui vient vous revinssiez me rendre une visite? Pensez-y, sans donner sujet de mescontentement, par où *quid res privata detrimenti patiatur*. J'auray où vous loger, nos gens demeurans resolu de me quitter. Je croy qu'ils loueront la maison du Président Pau, sur le Vivier, après en avoir inspecté plusieurs autres.

Comment est-ce que vous ne m'avez mandé (que je sache) la mort du bon Abbé du Mont?, au moins si elle est véritable, comme quelqu'un me veut dire.

Cura valetudinem corpusculi, et m'en donnez souvent advis. Hormis ce beau-frère, tout est sain et gagliard icy.

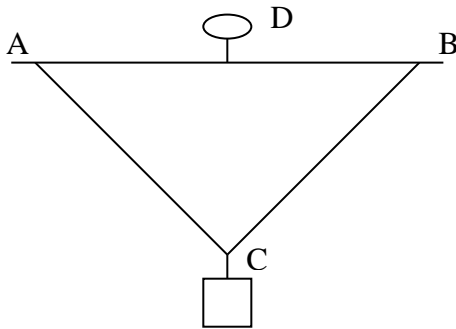
2. In de marge: <ou swier>.

3. Ook Gedichten 8, p. 42.

Vertaling

Den Haag, 11 januari 1680.

Ik zal niet ophouden aan te dringen tot u onze nieuwsgierigheid naar uw waterpas, waar onze meesters vol ongeduld naar uitzien, hebt bevredigd. [Maximilien d'Hangest d']Ivoy heeft mij zijn waterpas laten zien, die goed draagbaar is, en samengesteld uit drie ijzeren staven die, tezamen met schroeven verbonden, deze driehoek vormen:

Bij het midden, D, hangt hij deze op aan een driepoot van hout met ijzeren uiteinden, die worden opgesloten in een stok, zoals u bij mij een kleine driepoot om op te zitten zult hebben gezien. Hij bevestigt daar aan de onderkant een gewicht van 3 à 4 pond aan; de viziers rusten bij A en B tegen de rand. Ik heb met hem mijn reservoir besproken, dat de druppel kwikzilver omsluit (u zult zich herinneren hoe ik dit ooit heb toegepast om mijn biljart waterpas te zetten), wat hem zeer beviel, en waarover hij oordeelde dat dit bij D kon worden toegepast. Kijkt u maar hoe ik eveneens de Saul tussen de profeten A en B heb geplaatst. Uw olie wordt door hen dankbaar gebruikt.

Men zegt mij dat een zekere heer [Augustin] Fleury, wegbereider van de Franse operisten, hier zal zijn, samen twee of drie anderen; [deze Fleury is] een beroemd componist van opera-aria's en ^{een}voortreffelijk zanger,¹ zoals de Fransen stuk voor stuk zijn. Men wilde hem aan mij voorstellen, maar ik zal weggeweest zijn. Overmorgen zal men hem naar een gezelschap brengen, waarheen ik mij zal begeven, met de grote wens een vakman te zien die onze jeugd ten minste even goed leert zingen als de [gemiddelde] Franse lakei, die dat van nature kan.

Nu we het toch over muziek hebben, kunnen we wel even verder gaan. Ik weet niet of u zich mijn twee gedichten herinnert waarin ik de zes zaken die mijns inziens voor iedere compositie, zoals allemandes, courantes, gaillardes, enz., vereist zijn, heb verwerkt. Zie hier:

*Beau chant, chant inouï, par fugue un peu conduite,
Le meilleur contrepoint et mouvement, et suite.*

Voor de nederlandstaligen als volgt:

Een fraaie melodie, oorspronkelijk, met imitatie verwerkt,
Met doordacht contrapunt, beweging en goede samenhang.

En hetzelfde voor de componisten:

Hoort, componisten, in een woord,
Wat bij uw contrapunt behoort.
Vermijdt parallelle kwarten, kwinten en octaven,
En alles wat daarnaar tendeert.
Al wat u verder componeert,
Laat uw oren oordelen, maak ze niet tot slaven,

Ieder heeft zijn voorkeuren, de mijne is:
'Ik wil vóór alles mijn oren en niet de boeken staven.'

De ⁴heer van Renswoude heeft nu al vier dagen achtereen koorts, een zware hoest en stekende pijnen in zijn rechterzij, hetgeen nogal wat is voor iemand van 86. Ik meen dat [de heer Willem van der] Straeten hem bezoekt; zij zijn zozeer ⁴leeftijdgenoten,[↓] dat ze op de zelfde dag van de zelfde maand in het zelfde jaar zijn geboren. Dit samenspel dreigt nu met hem te verdwijnen.

[Carolus] Hacquart doet hier tamelijk goede zaken, en is erin geslaagd verschillende jongelieden als leerling te krijgen. ⁵Zwager Moggershil is voornemens hem ⁶zijn kinderen onder zijn hoede te geven. Deze zwager is helemaal mank door de jicht, zodat hij niet meer op twee benen kan staan. De goede heer [Dirck van Leiden] van Leeuwen heeft op het ogenblik in Engeland meer last daarvan dan hij ooit in dit land heeft gehad. Een oude [dame] is, met de bedoeling hem ⁴eens en voor altijd[↓] te genezen, gekomen om hem iedere morgen de nagels van handen en voeten schoon te krabben, die reeds zo los zitten dat het wel velletjes lijken, en ziedaar, het is nu erger dan ooit. Dat is het inzicht van die eilandbewoners.

Het zal, geloof ik, twee jaar geleden zijn dat u hier voor het laatst was. Zal men het verkeerd vinden dat de komende zomer u ertoe brengt mij een bezoek te brengen? Denkt u er eens over na, zodat u geen reden geeft tot onvrede, waardoor ⁴de eigen zaak iets van schade zou oplopen.[↓] Ik zal ruimte hebben om u onder te brengen nu onze ⁷lieden vastbesloten blijven mij te verlaten. Ik meen dat zij het huis van president [Reinier] Pauw zullen huren aan de [Hof-]vijver, na verschillende andere te hebben bekeken.

Waarom heeft u mij niets gemeld (voor zover ik weet) over de dood van de goede abbé [Henri] Dumont, wanneer het tenminste ⁸waar is wat iemand mij heeft gezegd?

⁴Houd uw lichamelijke gezondheid in het oog,[↓] en geef mij daarover veelvuldig bescheid. Afgezien van die zwager is iedereen hier gezond en vrolijk.

4. Johan van Reede.

5. Philips Doublet.

6. Constantia Theodora, Philippina en Philips [IV] Doublet.

7. Constantijn Huygens jr. en Susanna Rijckaert.

8. Deze geruchten waren onjuist. Dumont overleed pas in 1684.
